

Analyse

26. september 2022

Løsningen på stigende travlhed på fødegangene er ikke flere jordemødre

Af Mathias Dybdahl Ahle

Selvom der er et historisk højt antal jordemødre per fødsel på danske sygehuse, klager jordemødrene over et arbejdspress, der er større end nogensinde. Det lyder umiddelbart paradoksalt, men den store stigning i antallet af jordemødre er blevet modsvaret af et fald i plejepersonale og sekretærer de seneste 12 år, viser denne analyse fra Kraka-Deloitte. Hvis jordemødre har overtaget andre faggruppers arbejdsopgaver, er det en forklaring på den stigende travlhed hos det historisk høje antal jordemødre, der relativt nemt kan gøres noget ved. Nemlig at invitere de relevante faggrupper tilbage på fødegangene og derved frigøre jordemødre til at varetage det, de er uddannet i.

Kontakt

Økonom
Mathias Dybdahl Ahle
Tlf. 26 21 82 64
E-mail mda@kraka.dk

Sammenfatning

Jordemødrenes travlhed er et paradoks

Aldrig har de offentlige sygehuse haft så mange jordemødre ansat per fødsel som de har i dag. Alligevel er der løbende artikler og debatindlæg i medierne, der beskriver en historisk travlhed på fødeafdelingerne. Udviklingen virker paradoksal, men kan forklares hvis jordemødrene har fået flere opgaver pr. barn der fødes. Denne analyse viser, at siden 2010 er en stor stigning i antallet af jordemødrene på fødeafdelinger i offentlige sygehuse blevet modsvaret af et stort fald i plejepersonale og sekretærer, jf. figur 1. Dermed er en oplagt del af forklaringen på paradokset, at jordemødrene har overtaget opgaver der før tilhørte andre faggrupper.

Jordemødre har erstattet SOSU'er og sekretærer

Figuren viser, at der siden 2010 er blevet ansat væsentligt flere læger og jordemødre, mens der er kommet færre sekretærer og plejepersonale, herunder sundhedsplejersker og SOSU'er. I 2022 er der således henholdsvis 40- og 32 pct. flere jordemødre og læger på fødeafdelingerne end der var i 2010. Til sammenligning er der henholdsvis 35- og 15 pct. færre plejere og sekretærer. Vores analyse viser dog også, at det samlede antal på fødeafdelingerne er steget med ca. 11 pct. fra 2010 til 2022, hvilket giver en lille stigning i det samlede antal personale per fødsel.

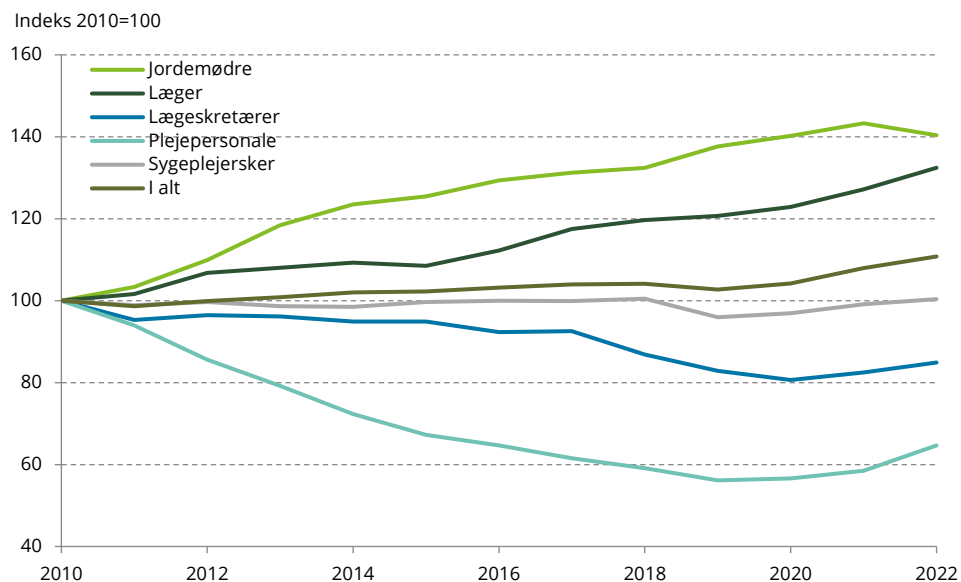
Udvikling forklarer halvdelen af paradokset

Det er derfor oplagt, at en del af de opgaver, der tidligere blev udført af plejere og sekretærer i dag bliver varetaget af jordemødre. Analysen opklarer derved en del af paradokset og forklarer hvorfor jordemødrene ikke har fået mindre travlt på trods af den store stigning i antallet af jordemødre. Analysen giver dog ikke hele forklaringen på hvorfor fødeafdelingerne oplever at have fået *mere* travlt.

Nedsæt ekspertgruppe for at løse udfordringer

Udfordringen med travlhed på fødeafdelingerne bliver ikke mindre i fremtiden, snarere tværtimod. Frem mod 2030 forventes antallet af fødsler at stige fra ca. 60.000 om året til 72.000.¹ Kraka og Deloitte foreslår derfor at nedsætte en ekspertgruppe, der kan udrede den resterende del af jordemødreparadokset og hjælpe med at løse de kommende udfordringer.

Figur 1 Udvikling i antal fuldtidsansatte på fødeafdelingerne i offentlige sygehuse

Anm.: Plejepersonale er defineret som SOSU'er, sygehjælpere og øvrigt syge- og sundhedspersonale.
Kilde: Kommunerne og Regionernes Lønregister, særtræk.

¹ Jf. Danmarks Statistik, Statistikbanken (BEF5 og FRDK121).

Travlhed på fødeafdelinger er et paradoks

Flere medier har skrevet om travlhed på fødeafdelinger

I de seneste år har der løbende været artikler og debatindlæg i medierne, der beskriver travlhed på fødeafdelingerne på de danske sygehuse². Artiklerne giver indtryk af, at fødeafdelingerne og jordemødrene er mere pressede end nogensinde før, og at der er brug for flere jordemødre. Som opfølgning har andre i debatten påpeget det paradoksale i, at der gennem de seneste tyve år er ansat flere jordemødre på sygehuse samtidigt med, at antallet af fødsler er faldet.³ Paradokset fremstår uforløst i den offentlige debat.

Der kan være to overordnede forklaringer

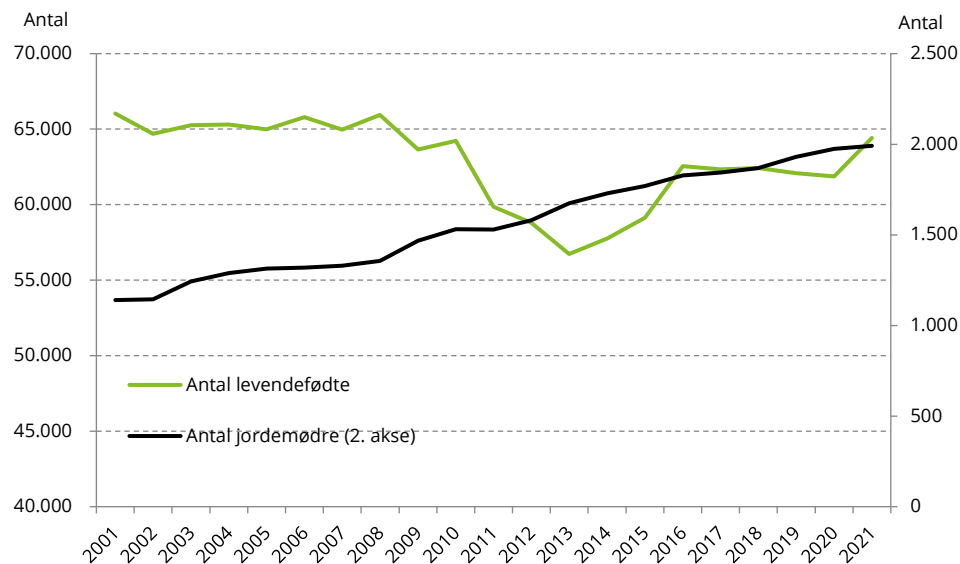
Der kan være to overordnede effekter der kan forklare paradokset. For det første kan der være kommet flere opgaver, der skal varetages per fødsel. I de seneste par år er der dog kommet stadig flere ukomplicerede fødsler⁴, men det er stadig muligt, at fødselsafdelingerne udfører flere opgaver i forbindelse med hver fødsel. Disse forhold berøres ikke i analysen. For det andet kan jordemødrene være begyndt at udføre en række opgaver, som før blev udført af andre faggrupper. Det er denne hypotese, som denne analyse undersøger. Analysen vurderer om jordemødrenes travlhed kan skyldes, at der er kommet færre af andre typer personale på fødeafdelingerne.

Der har aldrig været flere jordemødre per fødsel end i dag

Der har aldrig været flere jordemødre per fødsel...

Ser man på udviklingen i antallet af jordemødre er antallet af jordemødre per fødsel kun steget siden år 2001. figur 2 viser, at antallet af fødsler i Danmark er faldet siden 2001. Samtidigt er antallet af jordemødre steget, så antallet af levendefødte per jordemoder er faldet fra 58 i 2001 til 32 i 2021.

Figur 2 Udvikling i antallet af levendefødte og ansatte jordemødre i offentlige sygehuse

Anm.: Jordemødre er opgjort som antal ansatte i offentlige sygehuse og tager ikke højde for deltidsarbejde eller vikarer.

Kilde: Statistikbanken (FOD), Kommunernes og Regionernes Lønregister.

² Overlæge har sagt op i protest over forhold på fødegangene - DR, Maj 2022 <https://www.dr.dk/nyheder/regionale/hoved-stadsomraadet/overlaege-har-sagt-op-i-protest-over-forholdene-paa-foedegangen>.

Min jordemoder havde så travlt, at hun begik overgreb på mig på fødegangen - Information, Debat, 18. maj 2021 <https://www.information.dk/debat/2021/05/jordemoder-saa-travlt-begik-overgreb-paa-paa-foedegangen>.

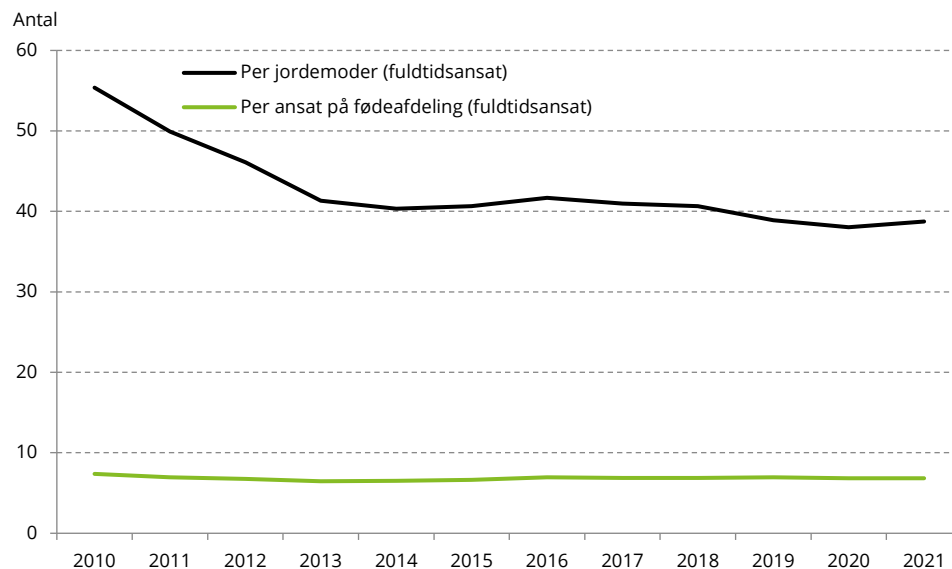
³ <https://cepos.dk/artikler/fakta-om-jordemoedre-og-foedsler/>.

⁴ <https://dagensmedicin.dk/stadig-flere-ukomplicerede-foedsler/>.

... men det samlede antal ansatte er ikke steget tilsvarende

Et mere præcist mål for udviklingen i personale på fødeafdelingerne er udviklingen i det samlede antal ansatte på fødeafdelingerne fra 2010 til 2021 omregnet til fuldtidspersoner. Antallet af levendefødte per fuldtidsjordemoder er faldet med 42 pct. fra 2010 til 2021. Samtidigt er antallet af levendefødte per fuldtidsansat faldet med 7 pct., jf. figur 3. Det samlede antal ansatte per fødsel er altså også steget, men i begrænset omfang.

Figur 3 Antal levendefødte per ansatte på fødeafdelingerne i offentlige sygehuse

Anm.: Tallene er baseret på alle ansatte på fødeafdelingerne i de offentlige sygehuse. Ansatte er omregnet til fuldtidsækvivalenter (fuldtidsansatte). Antallet af levendefødte per jordemoder er lidt højere end i Figur 1, da der i figur 1 udelukkende ses på antallet af ansatte, der ikke omregnes til fuldtidsækvivalenter.

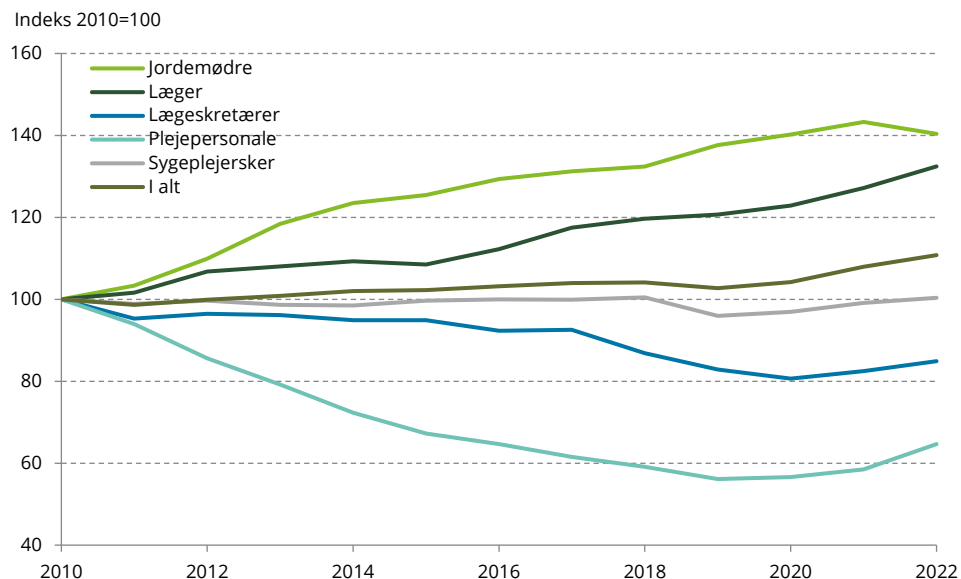
Kilde: Statistikbanken (FOD), Kommunerne og Regionernes Lønregister (særtræk).

Jordemødre og læger har erstattet plejepersonale og sekretærer

Læger og jordemødre har erstattet SOSU'erne...

Der er altså kommet væsentligt flere jordemødre pr. fødsel, mens det samlede antal ansatte er steget væsentligt mindre i perioden. Det tyder på, at jordemødrene har erstattet andet personale på fødeafdelingerne. figur 4 viser udviklingen i antallet af ansatte indenfor specifikke faggrupper på fødeafdelingerne i offentlige sygehuse. Figuren viser, at der siden 2010 er blevet ansat væsentligt flere læger og jordemødre, mens der er kommet færre sekretærer og plejepersonale, herunder sundhedsplejersker og SOSU'er. I 2022 er der således henholdsvis 40- og 32 pct. flere jordemødre og læger på fødeafdelingerne end der var i 2010. Til sammenligning er der henholdsvis 35- og 15 pct. færre plejere og sekretærer.

Figur 4 Udvikling i antal fuldtidsansatte på fødeafdelingerne i offentlige sygehuse

Anm.: Plejepersonale er defineret som SOSU'er, sygehjælpere og øvrigt syge- og sundhedspersonale.

Kilde: Kommunerne og Regionernes Lønregister, særtræk.

... og har derved også påtaget sig deres opgaver

Det er derfor nærliggende, at en del af de opgaver, der tidligere blev udført af plejere og sekretærer, i dag bliver varetaget af bl.a. jordemødre. Nogle opgaver kan være blevet automatiseret, men det er svært at se hvordan en del plejeopgaver og administrationsopgaver kan automatiseres eller skæres væk. Det er i stedet nærliggende at tro, at de opgaver i højere grad i dag udføres af jordemødre og læger, hvis antal har været i vækst.

Jordemødre varetager i dag flere opgaver end tidligere

Flere roller har holdt jordemødrene beskæftigede

Analysen tyder derfor på, at jordemødre i dag varetager en række opgaver, som tidligere blev varetaget af andre faggrupper. Ændringen i sammensætningen af personale er en del af forklaringen på den travlhed, der opleves på fødeafdelingerne i dag. Det store fald i antallet af plejere og sekretærer betyder, at jordemødrene har mindre tid til deres oprindelige kerneopgaver omkring fødslen. Analysen opklarer derved en del af paradokset, da den anviser en forklaring på hvorfor jordemødrene ikke har fået mindre travlt, på trods af den store stigning i antallet af jordemødre på fødeafdelingerne.

Omorganisering og ny fordeling af ansatte kan hjælpe

Analysen peger på, at et entydigt fokus på at ansætte flere jordemødre ikke nødvendigvis er løsningen på travlheden i landets fødeafdelinger. Umiddelbart er der reduceret i antallet af relativt billigt hjælpepersonale og i stedet hyret dyrere specialmedarbejdere, fx læger. Der kan altså potentielt være mere kvalitet at hente for pengene ved at øge antallet af SOSU'er og sekretærer på fødeafdelingerne. Det vil frigøre mere tid for jordemødrene og lægerne, der derved kan fokusere på deres kerneopgaver.

Nedsæt ekspertgruppe for at løse udfordringer

Udfordringen med travlhed på fødeafdelingerne bliver ikke mindre i fremtiden, snarere tværtimod. Frem mod 2030 forventes antallet af fødsler at stige fra ca. 60.000 om året til 72.000.⁵ Kraka og Deloitte foreslår derfor at nedsætte en ekspertgruppe, der kan udrede alle jordemødre paradoksets årsager og på den måde hjælpe med at løse de kommende udfordringer.

⁵ Jf. Danmarks Statistik, Statistikbanken (BEF5 og FRDK121).